

Kunnanvaltuusto	§ 128	20.09.2021
Kunnanhallitus	§ 284	04.10.2021
Sivistyslautakunta	§ 67	14.12.2021
Kunnanhallitus	§ 12	17.01.2022
Kunnanvaltuusto	§ 12	07.02.2022
Sivistyslautakunta	§ 148	14.06.2022
Kunnanhallitus	§ 149	20.06.2022

Valtuustoaloite 20.9.2021 A2-kielen opetuksen aloittamiseksi

504/00.02.00/2021

Kunnanvaltuusto 20.09.2021 § 128

Mäntsälän vasemmiston valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 20.9.2021:

"VALTUUSTOALOITE A2-KIELEN OPETUKSEN ALOITTAMISEKSI

Mäntsälän Vasemmiston valtuustoryhmä esittää A2-kielten opetuksen aloittamista Mäntsälän peruskoulussa. A2-kieli on alakoulussa alkava valinnainen kieli. Se voi olla esimerkiksi espanja, ranska, saksa tai venäjä.

Mäntsäläläiset lapset ja nuoret ovat huonommassa asemassa naapurikuntien lapsiin ja nuoriin verrattuna, kun täällä ei ole mahdollista opiskella valinnaista kieltä jo ala-koulussa, jolloin esimerkiksi vieraan kielen oikea ääntäminen on helpointa oppia. Monipuolinen kieltenopetus on kunnalle vetovoimatekijä.

Elinkeinoelämän keskusliitto on jo pidempään tuonut esiin huoltaan suomalaisten rapistuvasta kielitaidosta, sillä suomalaiset vientiyrietykset tarvitsevat kielitaitoista työvoimaa. Yritysten kielitaitotarpeen taustalla on liiketoiminnan ja toiminta-ympäristöjen kansainvälistyminen.

Laaja-alainen kielitaito on valtakunnallinen kärkihanke, jota on tuettu monin tavoin. Koulutustason nostaminen on paras keino nostaa Suomen kilpailukykyä – sitä ei nosteta säästämällä lasten ja nuorten koulutuksesta vaan heidän mahdollisuuksiaan tukemalla. Tässä olennaista on sen varmistaminen, ettei koulupolun alku eriarvoistu asuinpaikkakunnan mukaan.

Erkki Laukkanen
Mäntsälän vasemmisto valtuustoryhmä"

Päätös: Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 04.10.2021 § 284

Vt. kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 14.12.2021 § 67

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittävät A2-kielen opetuksen aloittamista Mäntsälässä. Valtuustoaloitteessa esitetään myös, että mäntsäläläiset lapset ja nuoret ovat naapurikuntien lapsiin ja nuoriin verrattuna huonommassa asemassa valinnaisten kielten opiskelumahdollisuuksissa.

Mäntsälän perusopetuksen kieliohjelma

Mäntsälän perusopetuksen kieliohjelma on varsin kapea: A-kielenä opiskellaan englantia vuosiluokalta 1 alkaen ja B1-kielenä ruotsia vuosiluokalta 6 alkaen. Lisäksi oppilaan on mahdollista valita vapaaehtoiseksi valinnaiseksi aineeksi espanjan, ranskan, saksan tai venäjän kieli vuosiluokille 8 ja 9.

A-kieli	englanti
B1-kieli	ruotsi
B2-kieli	espanja/ranska/saksa/venäjä

Taulukko 1. Mäntsälän kieliohjelma

Lähikuntien perusopetuksen kieliohjelmiä

Kuntien kotisivuilta sekä kuntakohtaisista opetussuunnitelmista kerätyt tiedot lähikuntien kieliohjelmissä ovat seuraavat:

Kunta	A1-kieli	B1-kieli	A2-kieli	B2-kieli	oppilasmäärä
Kerava	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä	kiina, espanja	14
Järvenpää	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä	ranska, saksa, espanja, venäjä	12, 16
Hyvinkää	englanti, saksa, ranska, venäjä, ruotsi	ruotsi	ruotsi, englanti (jos A1 on muu kuin englanti)	ranska, saksa, venäjä, espanja	12
Tuusula	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä, espanja	saksa, ranska, venäjä, espanja,	14

Lahti	englanti, ruotsi	ruotsi, suomi	espanja, kiina, saksa, ranska, ruotsi, venäjä, suomi, englanti	italia voi valita?	?
Porvoo	englanti	ruotsi	ranska, ruotsi, saksa, venäjä	ranska, saksa, venäjä, muu	8, 12
Nurmijärvi	englanti	ruotsi	espanja, ranska, ruotsi, saksa, venäjä	englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä, japani	14
Helsinki	englanti, espanja, kiina, pohjoissaa me, ranska, ruotsi, saksa, venäjä, viro	ruotsi	englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa, venäjä	espanja, italia, kiina, latina, saksa, ranska, venäjä	?
Kirkko- nummi	englanti, ruotsi	ruotsi	ruotsi, saksa, ranska, englanti	saksa, ranska, venäjä, espanja	12
Pornainen Sipoo	englanti englanti	ruotsi ruotsi	ruotsi, saksa, ranska	saksa saksa, ranska	13
Vihti	englanti, ruotsi	ruotsi	englanti	saksa, ranska	?

Taulukko 2. Eräiden lähikuntien kieliohjelmat

Pakolliset kielet:

- A1-kieli on usein englanti, ainoastaan Hyvinkäällä ja Helsingissä A1-kielessä on laajaa, kouluyksikkökohtaista valinnaisuutta. Tällöin kouluyksiköstä riippuen oppilas voi tyypillisesti valita kahdesta tai kolmesta A1-kielen vaihtoehdosta. Ainakin Kirkkonummella, Lahdessa ja Vihdissä on mahdollista opiskella A1-englannin lisäksi A1-ruotsia ruotsin kielen kielikylpyopetuksessa.
- B1-kieli on toinen kotimainen kieli eli tyypillisimmin ruotsi. Ruotsinkielisessä opetuksessa B1-kieli on suomi.

Valinnaiset kielet:

- Lähikunnissa A2-kieltä tarjotaan samalla koulukohtaisella tarjontaperiaatteella kuin A1-kieltä. Mikäli valinnaista A2-kieltä tarjotaan, on lähikunnissa kuntatasoisesti aina valinnanmahdollisuus. A2-kielen opetus järjestetään tyypillisesti osin valinnaisten aineiden ja osin kunnan omilla vähimmäistuntimäärän ylittävillä oppitunneilla, jolloin valitessaan A2-kielen opiskelun oppilas samalla valitsee muita oppilaita suppeamman valinnaisuuden peruskoulupolulle. Kuntakohtaisista resursseista ja valinnaisten aineiden tuntien vuosiluokkaistamisen paikallisista ratkaisuista riippuu, kuinka paljon valinnanmahdollisuutta oppilaan perusopetuksen opinto-ohjelmaan jää. Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien opiskeluun ja valinnaisuuden määrään A2-kielivalinta ei vaikuta. Vähäisessä määrin A2-kielen opiskelua järjestetään lähikunnissa myös kokonaan valtioneuvoston säätämän vähimmäistuntimäärän ylittävänä (kunta maksaa itse kaikki 12 vuosiviikkotuntia). Tyypillistä lähikuntien A2-kielen opetuksen järjestämiselle on A2-opetusryhmän aloittaminen vähintään 12–14 oppilaan ryhmäkoolla, lisäksi oppilaiden edellytetään sitoutuvan A2-kielen opiskeluun tuleviksi vuosiksi. A2-kielen opiskelu aloitetaan lähikunnissa useimmiten 4. vuosiluokalla, myös 3. vuosiluokalla alkavaa toteutusta esiintyy muutama.
- B2-kielen opiskelu toteutetaan valinnaisten aineiden tunneilla vuosiluokilla 8. ja 9. Kyseessä on nk. pitkä valinnainen aine, joka valitaan yhdellä kertaa molemmille vuosiluokille (2 vuosiviikkotuntia kumpanakin opiskeluvuonna), myös B2-kielen opiskeluun sitoudutaan. Kaikissa kartoituksen kunnissa tarjotaan B2-kielen opiskelumahdollisuutta. Kielivalikoima vaihtelee yhdestä seitsemään, eniten tarjotaan kuntatasoisesti neljää kielivaihtoehtoa koulukohtaisin, suppeammin toteutettavin valintamahdollisuuksin.

Mäntsälän ja muiden kuntien kieliohjelman vertailu

- A1-kielenä tarjotaan kartoituksen kunnissa tyypillisimmin englantia, ja toiseksi eniten ruotsia. Helsingissä ja Hyvinkäällä A1-kieliä on muita kuntia laajemmin. Hyvinkään kieliohjelma rakentuu omantyyppisesti siten, että kielten valinnaisuus toteutuu ensisijaisesti laajassa A1-kielivalikoimassa ja A2-kieliä tarjotaan vähän. Helsingin kieliohjelma on kartoituskuntien joukossa laajuudessaan poikkeuksellinen. Mäntsälän A1-kielivalikoima on tarkastelukunnille tyypillinen.
- Toinen kotimainen kieli, B1-kieli, on Mäntsälässä ja vertailukunnissa tyypillisesti ruotsi. Ruotsinkielisessä opetuksessa B1-kieli on suomi ja Hyvinkäällä se voi olla myös englanti, mikäli oppilaan A1-kieli on ruotsi.
- A2-kielen osalta Mäntsälä on Pornaisten lisäksi toinen kartoituskunnista, jossa ei tarjota A2-kielen opiskelumahdollisuutta. Tyypillisesti kartoituskunnissa tarjotaan kuntatasolla noin neljää A2-kieltä, joskin tyypillisesti koulukohtaisesti vain osaa koko kunnan

- kielivalikoimasta. Mäntsälässä on edellisen opetussuunnitelman perusteiden voimassaoloaikana järjestetty A2-kielen opetusta, mutta siitä on luovuttu jo vuonna 2007.
- B2-kielen opiskelun osalta Mäntsälä näyttäytyy kartoituksen suhteen tavanomaisena kuntana neljän kielen kuntatasoisella valinnanmahdollisuudella.

A2-kielen opetuksen aloittamisen kustannukset

A2-kielen opetuksen aloittamisen aiheuttamat lisäkustannukset ovat sidoksissa tuntijakoratkaisuun, jonka Sivistyslautakunta opetuksen mahdollistamiseksi tekee. Opettajakustannusten vaihteluväli:

1. A2-kielen opetus tarjotaan kokonaisuudessaan tuntijaon vähimmäismäärän ylittävillä oppitunneilla: 12 vuosiviikkotuntia (opettajan laskennallinen palkkakustannus tällä hetkellä 1 vvt á 2 000 €/lukuvuosi) = 24 000 € / kieliryhmä / vuosiluokka
2. A2-kielen opetus tarjotaan mahdollisimman suurelta osin valinnaisten aineiden oppitunneilla eli kaikki valinnaisten aineiden oppitunnit (9 vuosiviikkotuntia) kiinnitetään A2-kielen opiskeluun. Tällöin toteutuksessa 9 vvt toteutetaan valinnaisten aineiden oppitunneilla ja 3 vvt kunnan omilla tunneilla. Opettajan laskennallinen lisäkustannus on 3 vvt á 2 000 € = 6 000 € / kieliryhmä / vuosiluokka. Toteutuvien kieliryhmien määrä/vuosiluokka riippuu siitä, kuinka moni oppilas valitsee kielen ja mikä vähimmäisryhmäkoko ryhmän toteutumiseksi asetetaan. Todennäköisesti A2-kielen tarjonnan myötä kustannukset kasvavat.

Laskennalliseen 2) vaihtoehtoon tulee huomata, että Mäntsälässä on aikaisempien tuntijakopäätösten yhteydessä päätetty kolmesta lisätunnista (3 vvt) seuraavasti: äidinkieli ja kirjallisuus vuosiluokilla 3–6 1 vvt, matematiikka vuosiluokilla 3–6 1 vvt ja 7. luokan käsityö 1 vvt. Lisäksi aiemmin vuosiluokilla 1–2 opiskellut yhteensä kaksi matematiikan lisätuntia on jo aikaisemmin siirretty (Kasvatus- ja sivistyslautakunta 10.12.2019 /§123) vuoden 2019 opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä A1-kielen opiskeluun vuosiluokille 1 ja 2.

Taloudellisesti tehokkainta olisi kohdentaa Mäntsälän nykyiset tuntijaon kokonaistuntimäärän ylittävät tunnit uudelleen siten, että ne voidaan hyödyntää A2-kielen opiskelun toteuttamisessa valinnaisaineiden oppitunteina. Näin Mäntsälässä opiskeltaisiin valinnaisia aineita yhteensä 12 vvt.

Mikäli A2-kielen opetusryhmään tarvittaisiin koulunkäynninavustaja oppimisen tukemiseksi, yhden koulunkäynninavustajan laskennallinen kustannus olisi 1 oppitunti á 20 €, yksi vuosiviikkotunti 760 €, 12 vuosiviikkotuntia / kieliryhmä / vuosiluokka yhteensä 9 120 €. Lisäksi A2-kielen opetuksen aloittamisen lisäkustannuksia aiheutuisi oppimateriaaleista ja -lisensseistä sekä mahdollisesti myös koulukuljetuksista.

Muuta

Mäntsälän nuorisovaltuustolta valmisteluun saadun kannanoton mukaisesti nuorisovaltuusto kannattaa kielenopetuksen laajentamista ja tuo lisäksi esille, että myös painotetun opetuksen luokkien (esimerkiksi yrittäjäyyskasvatus) tulisi pystyä opiskelemaan valinnaisia kieliä. Nuorisovaltuuston lausunto todentaakin painotetun opetuksen ja valinnaisten, vapaaehtoisten kielten opiskelun haasteen yläkoululuokilla: mikäli painotetun opetuksen oppilas haluaa suorittaa koko A2-kielen oppimäärän, yläkoululuokille pitäisi sijoittaa lisätunteja. Tämä osaltaan lisää A2-kielen opetuksen järjestämisen kustannuksia. Tämä tarkoittaa minimissään 6 vvt:n lisäystä vuosiluokilla 7–9 / vuosiluokka / kieliryhmä.

A2-kielen opetuksen aloittamispäätöksen yhteydessä on tärkeä punnita opetuksen järjestämistapaa huolellisesti, jotta kieliohjelman laajentuessa ei päädyttäisi tilanteeseen, jossa laajennus vaikuttaisi kunnan kieliohjelmaan supistavasti. Esimerkiksi Kellokosken yhtenäiskouluun on poikkeuksellisesti muodostunut kuluvana lukuvuonna B2-espanjan ryhmä, useimmiten B2-kielten ryhmiä ei koulussa muodostu. Kieliohjelman laajentaminen A2-kieliin on siten tärkeä arvovalinta kieltenopetuksessa: halutaanko aikaistaa kieltenopiskelua alaluokille 4–6 vai varmistaa kieliryhmien toteutuminen vuosiluokilla 8–9. Huomioitava on, että Etelä-Mäntsälän oppilaiden B2-kielen opiskelun mahdollisuudet ovat rajalliset Kellokosken yhtenäiskouluun siirryttäessä, koska koulussa on mahdollisuus valita A2-kieli vuosiluokalta 4 alkaen.

Lisäksi on syytä muistaa, että säästötarvetilanteissa ensimmäisinä tarkastelun alle joutuvat vapaaehtoiset opetuksen järjestämistavat, sillä lakisäätteisiin ei voida puuttua.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi A2-kieltä koskevan valtuustoaloituksen käsittelyn ja keskustelee aloitteen jatkovalmistelusta.

Valtuustoaloituksen jatkovalmisteluissa tulisi huomioida mm. seuraavia näkökohtia:

- opetussuunnitelmatyön tarve ja aikataulu
- kieliohjelman eri vaihtoehtojen vaikutukset perusopetuksen tuntijakoon ja oppilaiden valinnaisuuden toteutumiseen
- koko perusopetuksen kieliohjelman tarkastelu, kieliohjelmassa tarjottavat A2-kielet ja opetuksen aloittamisvuosi
- A2-kielen ryhmäkoon vähimmäiskoon määrittely ja sen vaikutus opetuksen järjestämiseen
- mahdolliset vaikutukset oppilaiden kuljetustarpeisiin
- oppilaiden koulupolkuun kohdistuvat vaikutukset ja kieliohjelman muutoksen vaikutukset kouluihin ja oppilaaksiottoon
- arvioitu vaikutus Mäntsälän lukion kieliohjelmaan
- koulujen kannanotot valmisteluun ja arvioidut vaikutukset

- henkilöstöön
- A2-kielen opetuksen tarkennetut kustannusvaikutukset

Sivistyslautakunta päättää, että opetuspalvelut valmistelevat ensi kevään aikana toteuttamiskelpoisen muutosehdotuksen A2-kielen opetuksen tarjontaan Mäntsälän perusopetuksessa.

Päätös: Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esityksen.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 17.01.2022 § 12

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi sivistyslautakunnan päätöksen 14.12.2021 liittyen valtuustoaloitteeseen A2-kielen opetuksen aloittamiseksi ja lähettää aloitteen käsittelyn edelleen valtuustolle tiedoksi.

Aloite jää keskeneräiseksi ja se käsitellään erikseen sen jälkeen kun opetuspalvelut on valmistellut ensi kevään aikana toteuttamiskelpoisen muutosehdotuksen A2-kielen opetuksen tarjontaan Mäntsälän perusopetuksessa.

Käsittely: Sivistysjohtaja Timo Ahvoa kuultiin asiantuntijana pykälän yhteydessä.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

- Merkittiin, että Suvi Pirkola poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18.01

Kunnanvaltuusto 07.02.2022 § 12

Esitys: Kunnanvaltuusto

- merkitsee aloitteen käsittelyn tiedoksi
- toteaa, että aloite jää keskeneräiseksi ja se käsitellään erikseen sen jälkeen kun opetuspalvelut on valmistellut ensi kevään aikana toteuttamiskelpoisen muutosehdotuksen A2-kielen opetuksen tarjontaan Mäntsälän perusopetuksessa.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 14.06.2022 § 148

Sivistyslautakunta on kokouksessaan 14.12.2021 § 67 määritellyt valtuustoaloitteen jatkovalmistelun näkökohdat sekä päättänyt, että opetuspalvelut valmistele kevään 2022 aikana toteuttamiskelpoisen

muutosehdotuksen A2-kielen opetuksen tarjontaan Mäntsälän perusopetuksessa.

Valmistelutyöstä on vastannut työryhmä opetuspäällikkö Janne Mäkinen (pj.), rehtori Saija Hellström, rehtori Hanna Oresmaa ja opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen.

Valmistelutyön yhteydessä on 2.6.2022 tehty lapsivaikutusten arviointi (liite 1).

Opetussuunnitelmatyön tarve ja aikataulu

A2-kielen opetuksen järjestäminen aiheuttaa muutostarpeita Mäntsälän kunnan opetussuunnitelman tuntijakoon, kieliohjelmaan, Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa -lukuun, Valinnaisuus perusopetuksessa -lukuun ja todistuksiin vuosiluokilla 3 tai 4–9. Lisäksi tulee tehdä tarvittavat oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat vuosiluokille 3–6 ja 7–9 kohtaan Muu vieras kieli, A-oppimäärä, erikseen kunkin A2-kielenä tarjottavan kielen osalta.

Mikäli A2-kielen opetus aloitetaan, oppiainekohtaisten opetussuunnitelmien valmisteluun tulee perustaa kielten opettajien (ala- ja yläluokat edustettuina) työryhmiä riittävässä määrin siten, että opetussuunnitelmat A2-kieliin saadaan opetussuunnitelman perusteiden pohjalta vuosiluokkaistettua ja paikallisen näkökulman osalta tarvittaessa täsmennettyä. Työryhmien perustaminen voi tapahtua aikaisintaan syyslukukauden 2022 alussa lautakunnan A2-kielen opetuksen aloittamispäätöksen jälkeen.

Koska opetussuunnitelmatyö A2-kielen opetuksen aloittamiseksi on varsin laajaa, ja samanaikaisesti on käynnissä myös muuta valtakunnallisesti aikataulutettua perusopetuksen paikallisen opetussuunnitelman muutostyötä, on perusteltua olettaa, että A2-kielen opetuksen aloittamiseen liittyvät opetussuunnitelman muutokset saadaan valmisteltua lautakunnan päätettäväksi aikaisintaan kevätlukukaudella 2023.

Kieliohjelman eri vaihtoehtojen vaikutukset perusopetuksen tuntijakoon ja oppilaiden valinnaisuuden toteuttamiseen

Lautakunnalle esitetään kolme vaihtoehtoista toteuttamismallia A, B ja C tuntijaon ja valinnaisuuden toteuttamisen osalta. Nämä vaihtoehdot on kuvattu tarkemmin Liitteessä 1 Lapsivaikutusten arviointi, kunkin vaihtoehdon osalta erikseen.

Vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa A ja B A2-kielen opetus toteutetaan valinnaisten aineiden tunteja sekä perusopetuksen tuntijaon vähimmäistuntimäärän ylittävien opetustuntien yhdistelmänä, vaihtoehdossa C kokonaan perusopetuksen tuntijaon vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena. (Perusopetusasetus 2012 §6).

Oppilaan valinnaisuuden toteutumiseen kokonaismäärään vaikuttaa se,

kuinka paljon hänelle jää valinnaisuutta valinnaisten aineiden tuntikiintiöön A2-kielivalinnan jälkeen, eli päätös A2-kielen toteutustavan vaikutuksesta tuntijakoon on ratkaiseva. Merkittävää on, että A2-kielen opiskelumahdollisuudella voi koulun tilanteesta ja koosta riippuen olla vaikutusta koulun kaikkien oppilaiden valinnanmahdollisuuksiin valinnaisissa aineissa opetusryhmien muodostumisen kautta. Vuosiluokkien 7–9 taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien tuomaan valinnaisuuden määrään ei A2-kielen opetuksen aloittaminen vaikuta. A2-kielen opetukseen osallistuminen on lähtökohtaisesti vapaaehtoista ja valinnaista, ja se on myös itsessään yksi oppilaan valinnoista.

Koko perusopetuksen kieliohjelman tarkastelu, kieliohjelmassa tarjottavat A2- kielet ja opetuksen aloittamisvuosi

Mäntsälän kunnan kieliohjelma sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden lisäksi 6. vuosiluokalta alkavan toisen kotimaisen kielen (B1-ruotsi). Lisäksi oppilailla on ollut mahdollisuus valita valinnaisena aineena vieras kieli (B2-kieli), jota opetetaan 2 vuosiviikkotuntia sekä 8. että 9. luokilla, yhteensä 4 tuntia. B2-kieli on Mäntsälässä ollut oppilaan valinnan mukaisesti espanja, ranska, saksa tai venäjä.

Mäntsälän 1–2-luokkien huoltajille järjestettiin alustava kysely osallistumishalukkuudesta A2-kielen opetukseen sähköisenä kyselynä 4.–14.4.2022. Huoltajien toivottiin vastaavan kyselyyn yhdessä oppilaan kanssa. Kyselyyn saatiin yhteensä 190 vastausta (189 sähköisellä kyselyllä, 1 puhelimitse). Kyselyvastausten perusteella eniten kiinnostusta on espanjan (94), saksan (71) ja ruotsin (71) opiskeluun. Myös ranska (40) ja venäjä (26) kiinnostivat laajalti. Tuusulan kunnan kieliohjelmassa A2-kielenä tarjotaan espanjaa, ranskaa, saksaa ja venäjää.

Mikäli Mäntsälän kunnan kieliohjelmassa tarjottaisiin A2-kielenä espanjaa, ranskaa, saksaa ja venäjää, olisi eteläisen Mäntsälän oppilaaksiottoalueen oppilaiden A2-kielivalikoima sama kuin Tuusulan Kellokosken koulussa. Lisäksi taajama-alueella pohjoisen Mäntsälän oppilaaksiottoalueella olisi pätevyyttä, osaamista ja kokemusta kyseisten kielten opetuksen järjestämisestä. Ruotsin kielen opiskelu A2-kielenä tarkoittaisi käytännössä ruotsin kielen opiskelun aloittamisen nykyiseen verrattuna 2–3 vuotta aikaisemmin lautakunnan päätöksestä riippuen. B1-ruotsin opiskelu aloitetaan 6. vuosiluokalla.

Perusopetusasetus (2012) mahdollistaa A2-kielen opetuksen aloittamisen 3. vuosiluokalta alkaen. Kunnissa tyypillisin ratkaisu on aloittaa A2-kielen opiskelu 4. vuosiluokalla siten, että vuosiluokalle 9 saakka opetusta tarjotaan 2 vuosiviikkotuntia kullakin vuosiluokalla. Kielten opettajat eivät suosittele opetusta pilkottavan 1 vuosiviikkotunnin kokoiisiin oppimääriin. On tärkeä huomata, että A2-kielen opiskelun aloittaminen varhentaa vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten opiskelua, ja sen ennakoitaan kokemustiedon perusteella vaikuttavan myöhemmin aloitettavien valinnaisten kielten, B2- ja B3-kielten, opiskeluhalukkuutta vähentävästi.

Mikäli A2-kielen opetus päätettäisiin aloittaa syyslukukauden 2023 alussa, sivistyslautakunnan tulisi päättää asiasta siten, että

opetussuunnitelmatyöryhmien perustaminen olisi mahdollista syyslukukauden 2022 alussa ja kielivalinta olisi mahdollista ottaa huomioon lukuvuoden 2023–2024 oppilaaksiottoprosessin suunnittelussa joulukuun alussa 2022.

A2-kielen ryhmäkoon vähimmäiskoon määrittely ja sen vaikutus opetuksen järjestämiseen

Aiemman selvitystyön perusteella Uudenmaan kunnissa on melko suuri vaihteluväli A2-kielen perustamisen minimiryhmäkoossa, esimerkkejä on 8:ta 16:een. Joissakin tapauksissa kunnan määrittelemä vähimmäisryhmäkoko voi myös olla kielikohtainen. Yleisimmin ryhmä perustetaan, jos 12 tai 14 oppilasta valitsee kielen.

Pieni vähimmäisryhmäkoko vaikuttaa siten, että ryhmiä syntyy helpommin, mutta se aiheuttaa hankaluutta opiskelun myöhemmissä vaiheissa, kun osa opiskelijoista keskeyttää valinnaisen ja vapaaehtoisen kielen opiskelun. Opintojen vaiheesta riippuen keskeyttämistilanteessa voi aiheutua poikkeusjärjestelyjen tarve, koska opetuksen järjestäjän on tarjottava opetusta valtakunnallisen kokonaistuntimäärän verran kullakin vuosiluokalla. Suuri vähimmäisryhmäkoko taas aiheuttaa haastetta kieliryhmän perustamisvaiheeseen.

Tuusulan kunnan A2-kielen vähimmäisryhmäkoko on 14 oppilasta. Siten yhdenvertaista eteläisen ja pohjoisen oppilaaksiottoalueen kesken olisi, jos Mäntsälän vähimmäistuntimäärä kieliryhmän perustamiseen olisi 14 oppilasta.

Mahdolliset vaikutukset oppilaiden kuljetustarpeisiin

Oletuksena on, että A2-kielen opetuksen järjestäminen tulee vaikuttamaan oppilaiden kuljetustarpeita lisäävästi. Lisääntyvä kuljetustarve tulee kohdistumaan sekä koulupäivän aikaisiin että sen alkaessa ja päättyessä tapahtuviin kuljetuksiin, sillä lukujärjestyksissä A2-kielen tunnit sijoittuvat mitä todennäköisimmin oppilaan koulupäivän alkuun tai loppuun.

Se, kuinka paljon kuljetustarve kasvaa, riippuu lukuisista eri asioista, joista yksittäisten oppilaiden omaa opetusohjelmaa koskevat valinnat ovat merkittävin tekijä. Myös esimerkiksi opetuksen järjestämistapa (kuka siirtyy, etäopetus) vaikuttaa merkittävästi kuljetusten määrään.

Myös huoltajakyselyn avovastauksista suuri osa (11) käsitteli mahdollisiin kuljetuksiin liittyviä asioita. Näissä kommentteissa näkökulmat vaihtelivat, esimerkiksi toisaalta kuljetuksen saamista pidettiin välttämättömänä ja toisaalta esitettiin kiinnostusta A2-kieleen ainoastaan, jos opetus järjestetään omalla koululla.

Oppilaiden koulupolkuun kohdistuvat vaikutukset ja kieliohjelman muutoksen vaikutukset kouluihin ja oppilaaksiottoon

A2-kielen opetusta valmistellut työryhmä katsoo, että oppilaaksiottoon ja nykyisiin oppilaaksiottoalueisiin puuttuminen (2 oppilaaksiottoaluetta,

pohjoinen ja eteläinen, joista jälkimmäisen yläkoulu on Tuusulan Kellokosken koulu) aiheuttaisi poikkeuksellisen laajoja muutosvaikutuksia opetuksen järjestämiseen. Sen toteuttaminen edellyttäisi erillistä laajaa yhteistä keskustelua ja valmistelutyötä. Koska A2-kielen opetuksen mahdollinen aloittaminen aiheuttaa jo sinällään laajoja ja moniulotteisia, koulukohtaisesti erilaisia vaikutuksia, ei valmistelutyöryhmä suosittele oppilaaksiottoon puuttumista A2-kielen opetuksen aloittamisen yhteydessä.

Toteutuessaan A2-kielen opetuksen aloittamisen vaikutukset nähdään oppilaiden koulupolkuun ja perusopetuspolun yhtenäisyyden kannalta ensisijaisesti myönteisinä mahdollisuuksina: oppilas toteuttaa itseään ja opiskelee toivomaansa valinnaista ainetta sekä saattaa tutustua jo alakoulussa tulevaan yläkouluunsa. Mikäli valinta ei ole oppilaan oma tai aiheuttaa liiallista kognitiivista kuormitusta muutenkin haasteiseen koulupolkuun, voivat A2-kielen opiskelun vaikutukset olla yksittäisen oppilaan kannalta myös kielteisiä.

A2-kielen opetuksen järjestämisen aloittamisella on isoja vaikutuksia kouluihin, etenkin Mäntsälän eteläisellä alueella, jos opetus toteutetaan yhteistyössä Tuusulan pohjoisen oppilasalueen kanssa. Mäntsälän eteläisen oppilaaksiottoalueen koulujen koulupäivän rakenteen tulee olla sellainen, että se mahdollistaa kuntien yhteiset kielenopiskeluryhmät. Samoin Mäntsälän pohjoisen oppilaaksiottoalueen koulujen koulupäivän rakenteen tulee mahdollistaa kielen yhteiset oppitunnit.

A2-kielen opetuksen aloittaminen lisää uuden kaksivaiheisen hakeutumiselementin 2. tai 3. vuosiluokan oppilaille. Sen vaiheet ovat 1) alustava ilmoittautuminen ja 2) sitoutuminen opetukseen (kun opetuksen järjestämistapa on mahdollista tarkasti esittää huoltajalle). Näiden vaiheiden jälkeen voidaan päättää kieliryhmän perustamisesta ja aloittaa opettajan rekrytointi.

Arvioitu vaikutus Mäntsälän lukion kieliohjelmaan

Kielten opiskelun kiinnostavuus on valintakoeuudistuksen 2018–2020 myötä jo suuresti vähentynyt. A2-kielen opetuksen aloittaminen tuo lisähuolen lukion kieliryhmien syntymisestä, sillä aloittamisella on kokemustiedon mukaan B2- ja B3-kielten opiskelua vähentävä vaikutus.

Nähtäväksi jää, kuinka valmisteilla oleva korkeakoulujen valintakoeuudistus (2025) mahdollisen A2-kielen opiskelun rinnalla vaikuttaa pidemmällä aikajänteellä lukion kieliohjelmaan.

Koulujen kannanotot valmisteluun ja arvioidut vaikutukset henkilöstöön

Rehtoriseminaarissa 19.5.2022 käsiteltiin A2-kielen opetuksen aloittamista sekä huoltajakyselyn tuloksia. Rehtorit työstivät pienryhmissä omat kannanotonsa ja huomionsa A2-kielen opetuksen aloittamiseen. Rehtorit ilmaisivat laajaa huolta B2- ja B3-kielten ryhmien toteutumiseen A2-kielen aloittamisen jälkeen. Useita kannanottoja tuli myös huolesta A2-kielen

opiskelun kiinnostavuuden vähenemiseen pitkällä aikajänteellä, sillä aikaisempi A2-kielen opetuksen järjestäminen päättyi oppilaiden kiinnostuksen vähenemiseen. Mahdollisilla kuljetuksilla ja sillä, toteutuuko A2-kielen opetus oppilaan omalla koululla, nähtiin olevan suuri vaikutus A2-kielen opiskeluun.

Rehtorit kommentoivat myös lukujärjestysratkaisuja sekä koulujen yhteistyön järjestämiseen liittyviä asioita, lisäksi etä- ja hybridiopetuksen mahdollisuutta kommentoitiin. Myös tuotiin esille se, että sairaustilanteissa kielenopettajan sijaista on hankala löytää.

Valinnaisuuden mahdollisuuksia pidettiin yleisesti oppilaille tärkeinä, lisäksi A2-kielen opetuksen aloittaminen nähtiin oppilaan valinnaisuutta lisäävänä asiana.

A2-kielen opetuksen tarkennetut kustannusvaikutukset

Kustannustehokkain vaihtoehto on opetuksen toteuttamistapa A, jossa mahdollisimman paljon A2-kielen opetusta järjestetään valinnaisten aineiden tunneilla (9 vuosiviikkotuntia, lisäksi 3 vuosiviikkotuntia perusopetuksen tuntijaon vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena). Eniten kustannuksia nostaa vaihtoehto C, jossa kaikki A2-kielen oppitunnit järjestetään vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena (12 vuosiviikkotuntia). Toteuttamisvaihtoehto B on edellä mainittujen välimuoto ja Tuusulan kunnan A2-kielen opetuksen järjestämistapa. Vaihtoehdossa B opetus järjestetään ala- ja 7. vuosiluokalla vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena (8 vuosiviikkotuntia) sekä luokilla 8–9 valinnaisten aineiden tunneilla (4 vuosiviikkotuntia).

Yhden ryhmän (yksi kieli) / ikäluokka vuosittainen kustannus on arviolta noin 4 700 € (opetus ja materiaalit) + 21 800 € (kulkeminen), yhteensä noin 26 500 € vuodessa. Arvio muodostuu alla kuvatuista osa-alueista:

Henkilöstökustannukset (yksi opettaja, 2 vvh) 4 000 €
materiaalikulut 700 €
kulkemisen kulut 21 800 €

Vuosiluokkien 4-7 osalta opettajakustannukset nousevat uusien vuosiluokkien ja niistä muodostuvien ryhmien aloittamisen myötä tasaisesti (ryhmien määrä/ikäluokka/vuosi). vuosiluokkien 8-9 kustannuksia on vaikea ennakoida. Tämän vuoksi laskelmissa ei ole huomioitu vuosiluokilla 8-9 syntyviä opettajakustannuksia. Tämä johtuu siitä, että ei voida tietää, vähentääkö A2 kielen ryhmä muiden valinnaisten aineiden ryhmiä vai ei, koska A2-ryhmät muodostuvat useiden eri koulujen oppilaista.

Kuljetuskustannukset on laskettu seuraavien tietojen perusteella: kuljetus linja-autolla keskimäärin 6,14 €/oppilas/päivä ja taksilla 17,50 €/oppilas/päivä. Kuljetusoppilaiden määrää (5*6,14 ja 5*17,50) 5800 € + 16 000 € = 21 800 €/vuodessa. Riskiä kuljetuskustannusten kasvuille lisää, jos eteläisen Mäntsälän ja Tuusulan yhteenlasketulla oppilasmäärällä saadaan ryhmä perustettua ja ryhmän toiminta käynnistyy Tuusulan Jokelassa.

Laskelmissa ei ole huomioitu seuraavia mahdollisia kustannusvaikutuksia:

- Välipalakustannuksia, joiden kustannus päivässä on keskimäärin 1,57 €/oppilas ja noin 300 €/oppilas vuodessa. Tässä mainittu suoritehintaa ei pidä sisällään pakkausta, jos aikataulun vuoksi välipalan syöminen tapahtuu siirtymän aikana.
- Jos opetusta annetaan etäopetuksena, tulee etäopetuksessa olevan oppilaan valvonta huolehtia. Tämä aiheuttaa järjestelystä riippuen lisäkustannuksia henkilöstömenoihin.
- Opettajan siirtymäkorvaus toiselle koululle (1-2 vvh)
- TVA:n mukainen etäopetuskorvaus opettajille, jotka lukuvuoden aikana pysyvästi antavat etäopetusta etäyhteyden avulla (harvinaiset kielet tai katsomusaineet) 50 €/kk.

Yhden ryhmän (yksi kieli) / kaikki ikäluokat (4-7 ja 8-9) vuosittainen kustannus on arviolta 20 200 € (opetus ja materiaalit) ja 130 800 € (kulkeminen). Alla tarkempi erittely kustannusarvioinnin perusteista:

- Vuosiluokat 4-7: 4 ikäluokkaa * 4 000 € (2 vvh) + 2 800 € (materiaalit) + 87 200 € (kulkeminen)
- Vuosiluokat 8-9: 1 400 € (materiaalit) + 43 600 € (kulkeminen)

Mikäli kieliryhmiä muodostuu vuosittain molemmille alueille 2 (yhteensä 4 kieliryhmää/ikäluokkaa) ja kaikki ikäluokat (4.–9. lk.) ovat toiminnassa, kustannusarvio on noin 80 800 €/vuodessa (opetus ja materiaalit) + 523 200 €/vuodessa.

Työryhmän loppulause

Oppilaan näkökulmasta työryhmä arvioi toteuttamisvaihtoehdon B olevan kompromissiratkaisuna toimivin vaihtoehto A2-kielen opetuksen järjestämiseen. Vaihtoehdossa B opetus toteutettaisiin 4–7. vuosiluokalla vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena (yhteensä 8 vuosiviikkotuntia) ja 8–9-luokilla valinnaisten aineiden oppitunneilla (yhteensä 4 vuosiviikkotuntia). Tämä ratkaisu säilyttäisi alakoulun muun valinnaisuuden määrän samana kuin A2-kieltä valitsemattomilla oppilailla, mikä voi olettaa lisäävän A2-kielen opetuksen pitovoimaa. Vuosiluokilla 8–9 A2-kielen ja B2-kielen opiskelijat olisivat myös yhdenvertaisessa asemassa tuntijaon näkökulmasta. Lisäksi toteuttamisvaihtoehto B ei ole kallein talouden näkökulmasta.

Vaihtoehto B olisi yhdenmukainen Tuusulan kunnan ratkaisun kanssa, mikä lisäisi yhdenvertaisuutta Mäntsälän A2-kielen oppilaiden ja Kellokosken koulun oppilaiden välillä eteläisellä oppilasalueella, ja mahdollistaisi osaltaan kuntien välisen yhteistyön kehittämisen. Vaihtoehto B nähdään turvallisimpana ratkaisuna myös Mäntsälän pienten alakoulujen valinnaisuuksien järjestämisessä, sillä koulujen toimintatavat alaluokkien valinnaisuuksien opetusjärjestelyissä vaihtelevat.

Toteuttamiskelpoisimmat ratkaisut A2-kielen opetuksen järjestämiseen

- opetus toteutettaisiin 4–7. vuosiluokalla vähimmäistuntimäärän ylittävänä opetuksena (yhteensä 8 vuosiviikkotuntia) ja 8–9-luokilla

- valinnaisten aineiden oppitunneilla (yhteensä 4 vuosiviikkotuntia) eli esitetyn vaihtoehto B:n mukaisena
- perustettavan kieliryhmän vähimmäisryhmäkooksi ehdotetaan 14 oppilasta
 - eteläisen oppilaaksiottoalueen A2-kielten ryhmiä ehdotetaan perustettavaksi ensisijaisesti yhteistyössä Tuusulan kunnan kanssa ja toissijaisesti omana toimintana. Ryhmien tarkemmat toimintaperiaatteet ja käytänteet määritellään erikseen kuntien välisellä sopimuksella tai Tuusula-sopimuksen liitteellä. Mikäli yksittäisellä koululla on vuosittainen vähimmäisryhmäkoon ylittävä A2-kielen valitsijoiden määrä, voidaan ryhmä perustaa myös kyseiselle koululle. Mikäli kieliryhmä pienenee, voidaan se myöhemmin yhdistää Hyökännummen tai Pohjois-Tuusulan alueen koulun ryhmään.
 - pohjoisen oppilaaksiottoalueen A2-kielten ryhmät perustetaan Riihenmäen tai Myllymäen / Ehnroosin kouluun huomioiden opetuksen jatkuvuus ja valitsijoiden määrät. Mikäli yksittäisellä koululla on vuosittainen vähimmäisryhmäkoon ylittävä A2-kielen valitsijoiden määrä, voidaan ryhmä perustaa myös kyseiselle koululle. Mikäli kieliryhmä pienenee, voidaan se myöhemmin yhdistää Ehnroosin, Myllymäen tai Riihenmäen koulun ryhmään.
 - A2-kielen opetus järjestetään kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, toimivalta määritellään Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintasäännössä.
 - A2-kielinä ehdotetaan tarjottavaksi espanjaa, ranskaa, saksaa ja venäjää.
 - vapaaehtoisien ja valinnaisen A2-kielen opetuksen tulee tapahtua pääsääntöisesti lähiopetuksena. Opetusta voidaan toteuttaa yhdysluokkaopetuksena.
 - oppilaskuljetukset järjestetään tarvittaessa Koulukuljetussäännön mukaisesti
 - A2-kielen opetuksen järjestämisestä aiheutuva kustannuskasvu tulee huomioida vuosittaisessa talousarvion päätöksenteossa.
- (Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen(@)mantsala.fi ja opetuspäällikkö Janne Mäkinen, sähköposti janne.makinen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan pääösehdotus:

Sivistyslautakunta hyväksyy esittelytekstissä annetun vastauksen Mäntsälän vasemmistoryhmän 20.9.2021 tekemään valtuustoaloitteeseen A2-kielen opetuksen aloittamiseksi. Lautakunta esittää edelleen kunnanhallitukselle, että aloite merkitään loppuun käsitellyksi.

Sivistyslautakunta päättää jatkaa A2-kielen opetuksen valmistelua ja päättää, että opetuspalvelut esittävät vuoden 2023 talousarvioon B-vaihtoehdon mukaiset kustannukset opetuspalveluiden tulosalueen talousarvioon syksystä 2023 alkaen ja vertailutietona koko talousarviovuoden kustannukset.

Päätös:

Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esityksen.

Liite 1. Lapsivaikutusten arviointi / A2-kieli

Kunnanhallitus 20.06.2022 § 149

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi sivistyslautakunnan 14.6.2022 päätöksen liittyen valtuustoaloitteeseen A2-kielen opetuksen aloittamiseksi. Kunnanhallitus toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi ja lähettää aloitteen käsittelyn edelleen valtuustolle tiedoksi.

Käsittely: Opetuspäällikkö Janne Mäkistä kuultiin asiantuntijana pykälän yhteydessä.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Liite 1. Lapsivaikutusten arviointi / A2-kieli